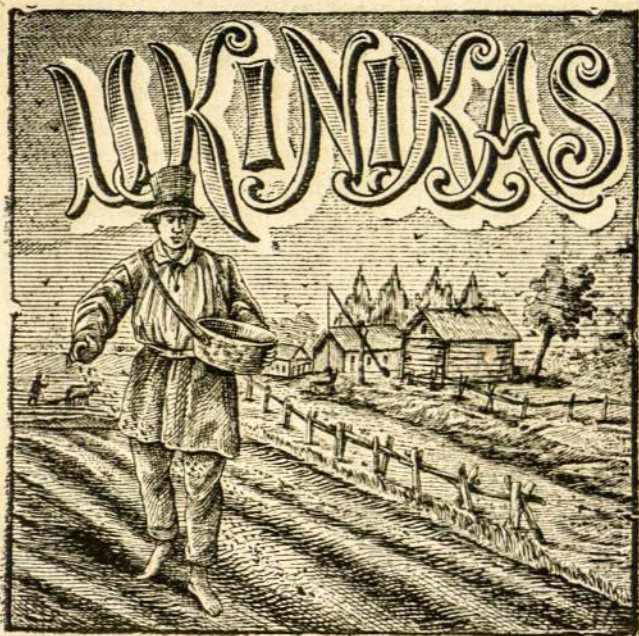

laikrasztis, paskirtas reikalams ukiniku,

iszeina syki ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje su prisiuntimu kopertose 5 rubl., su pernesizmu per rubežių arba per rankas imant nuo perkupčių 2 rubl.; Prusuose su prisiuntimu 3 mark.; Amerikoje ir kitur 4 mark.

Primename maloningiems skaitytojams „Varpo“ bei „Ukiniko“, kad ilgai, neužvilkdami, pasirūpitu prisiųsti metinį užmokesnį už skaitomus laikraščius, ir teiktusi priduoti aiskius antrąsčius.

Naujas Rojus.

Nuo pavasario pasibaigusių metų pradėjo mūsų kraszto žmonės traukti į Braziliją, kaip į kokį pažadėtą laimės krasztą. Apleidžia jie savo žemę, tėvų kapus, butelį, kuriame užgimė, bažnyčią, kurioje apkriksztiti ir viską, prie ko augdami priprato: gimines, pažįstamus, draugus. Jai katras turėjo savo žemės plotelį, seną, nors nuklypusią stubelę, parduoda viską jaib kokiam pirkėjui — žydui, ar maskoliui — jaib tik parduot ir šiek tiek pinigų ant kelionės surinkti. Iš tokių mūsų kraszto žmonių kvaitulio naudoja visoki paszlemėkai, pasturlakos: agentai, vieni prikalbinėja parduoti žemę jų pažįstamiems už pusę jos vertės, kiti, tarnaujantieji garlaiviszkoms draugystėms, pasakoja apie aukso kalnus Brazilijoje, idant žmones ten patraukti ir gautus už tėviszkos žemės plotą pinigus nuo mūsų žmonių į kiszenius draugysčių įbrukti. Maskoliai net įrengia tam tikrą draugystę del iszpirkimo žemės Lietuvoje nuo katalikų, nes žino, kad nuo apkvaitusių iszeivyste pusdykiaiai ją iszpirkti galės, ir laužo sau smegenis, ar-gi negalētu sunaudoti tą mūsų ligą ir pavilioti lietuvius į užszalusius Siberijos dumblynus, idant ten badu mirdami, greicziaus maskoliais pastotų. Taigi trauk, žmogeli, į katrą nori pusę, visur pamatysi, kad nedraugai tavę apstojo, o tik tokie, ką del savo naudos vilioja.

Mūsų žmonės traukia vienok į nepažįstamą jiems Brazilijos rojų; nors apie tolumą į tą Bra-

zilią nieko nenumano: Szauliskiams rodosi, kad ji tur but kur ten už Resiainių; Resiainiskiams vel rodosi, kad tai už Tilžės. Ar paklausia savęs nors viens, išz traukiančių pulkais į tą naują rojų, kas jo ten laukia, ką ten del savęs ras? Ar isztikro upėse medus ir pienas teka, ar, idant prikrauti sav kisenius auksu ir deimantais, tiktai pasilenkti tereikia? Ar pažįsta mūsų iszeiviai padėjimą, kokį Brazilijoj turės? Ar pažįsta nors įstatus vieszpatystės, ant kurių pasiremdami paszlemėkai agentai kelianti ten juos prikalbinėja?

1889 met. tapo Brazilijoje atvaduoti vergai — murinai (negrų), buvusieji pirmą, kaip gyvuliai, savasczia valdytojų žemės; nuo to laiko jie didelių plotų savo žemės rankomis samdytų darbininkų apdirbti negalėjo. Delto, po iszvarymui pirmą vieszpatavusio ciecoriaus Dom Pedro, nuo užstojusių republikaniskų valdžių, žemės valdytojai iszsiderėjo iszdirbimą tam tikrų įstatų del paviliojimo isz Europos krasztų iszeivių — žemdarbių ir susitarę dalītis pelnu, padarė sątaiką su garlaivių kompanijomis, važiojanciomis iszeivius isz Bremeno ir Amburgo, o tos jau iszsiuntinėja savo agentus vilioti žmones, į mūsų krasztą, jieszkoti kvailių ir lengvatikių. Kad kvailių pas mus ir Lenkijoj daugiausiai atranda, matyt isz to, kad czia yra daugiausiai pasiduo-danczių viliojimams: garlaiviai, ant kurių yra vietos vos del 500 keliaujanczių, kemsza po 1500, per ką dar kelionėje atsiranda tarp iszeivių visokios ligos. Viens iszeivys, apraszydams gro-matoje savo kalionę, pasakoja, kad važiuojant

nuo Bremeno iki Brazilijai į 24 dienas numirė 10 iszeivių iš 1200, nors ant garlaivio sėdė visi sveiki.

Ištatai republikaniszkų Brazilijos valdžių paskiria didelę naudą garlaivių kompanijoms, važiojancioms iszeivius ir žemės valdytojams, dalinantiems žemę tarp atėjusių iš Europos žemdarbių, bet ne dėl žemdarbių, kuriuos paskiria į baudžiaunikus arba vergus žemės valdytojų. Musų iszeiviai, tikėdami pažadėjimams paviliojusių juos agentų, tiki, kad Brazilijoje valdžios apdovanoja ateivius žemės plotais; isztikro-gi ateiviai nieko dykai negauna ir už plotą žemės, gauto nuo žemės valdytojų, kuriems už kolonijas, duotas valdžios ateiviams užmoka, tie dar nežmoniszkai turi mokėti; ir da taip brangiai ir begėdiszkai, kad negalima tikėti, idant musų ateiviai, nepapratę prie darbo karsztame Brazilijos kraszte, kada iszsimokėti galētu. Pažiurėkime tiktai.

Iszeivystės dekretai Brazilijos valdžių, iszduoti 28 dieną berželio pereitų metų dalina plotus žemės savastnių į tris skyrius, pagal jų vertę ir didumą. Plotai kuriuos valdytojai paskiria ant kolonizacijos ateiviams, tur but įraszyti į tam tikras kniigas ir turėti mažiausiai 300 hektarų (apie 300 desiatinų arba 600 margų); toliausiai 2 milios nuo geležinkelio arba miesto. Plotai toki tur but padaliti į daleles po 15 hektarų (30 margų), jai žemė neiszdირbta; ir po 5 hektarus, jai iszdირbta; tarp tų dalelių tur but iszvestas kelias. Kaip sakėme, plotai tokie padaliti į tris skyrius: 1) apdirbti, galintieji užtekti dėl

įsismaitinimo 30 šeimynykszečių, 2) apdirbti, galintieji išsmaitinti 200, ir 3) dideli plotai, kuriuose įrengti fabrikai, galintieji užtekti del 500 žmonių, turintieji kelius, mokslinycias ir t. t. Už kiekvieną apsigyvenusią, šeimyną žemės valdytojai pirmo skyriaus gauna nuo valdžios Brazilijos 200,000 reisų arba 560 frankų (apie 190 rublių) ir už kiekvieną pastatytą, nors ir rankomis išvevių, apgyvėtą triobelę, 250,000 reisų arba 700 fr. (apie 231 rublį). Valdytojai žemės antro skyriaus gauna da po 4200 frankų (apie 1360 rublių) už kiekvieną kilometrą, arba viorstą kelio, o valdytojai trecio skyriaus da priedų po 2200 fr. (apie 726 rublius) už kelius tarp žemės dalelių arba kolionijų. Žemės valdytojai, kurie išrodys, kad ant jų žemės apsigyvenę 100 kaimiečių ateivių, gauna da, kaipo dovana, 5 milijonus reisų (apie 4620 rublių). Garlaivių valdytojai už kiekvieną atvežtą žmogų nuo 12 iki 50 metų gauna po 120 fr. (apie 40 rublių), už kiekvieną nuo 8—12 metų po 60 fr. (apie 20 rub.) ir už kiekvieną vaiką nuo 3—8 m. po 30 fr. (10 rub.).

Bet tai nauda valdytojų žemės, kurie, žinoma, gaudami tokį pelną, visaip gal žmones vilioti. Pažiūrėkime, kokiame padėjime yra, pagal tą patį dekretą, atkeliavęs mūsų ukinikas, norintis apsigyventi ant plotų, prigulinczių žemės valdytojams. § 24 to dekreto apreiskia: Žemės dalelės, turinczios nors iš lentų ar kelmų pastatytą del gyvenimo triobelę, vertės apie 231 rub., gal but parduodamos po 23 rublius už hektarą (2 margus) žemės visur neapdirbtos, o po 46 rub.

apdirbtos. Bet czia neparokuota dar vertė triobelės. Iszmokėti gal pameczyui per 10 metų, pradedant mokestį nuo pirmos dienos antrų posukakimui metų, pridedant už palaukimą po 9 nuoszymečius nuo visos skolos kas met. Žemės valdytojas duoda ateiviui reikalingus del apdirbimo žemės įrankius, sėklą del apsėjimo žemės ir maistą per 9 mėnesius, t. y. iki laikui, kada jisai nuo žemės galės rinkti kokią nors naudą. Žemė pastoja savastimi ateivio tiktai po visiszkam iszmokėjimui skolos už žemę, triobelę, duotus ant pradžios įrankius darbo, sėklą ir maistą per pirmus 9 mėnesius. Jaigu apsigyvenęs ateivys per du metu pagrecziam nemokėtu prigulinečių žemės valdytojui dalių skolų, tasai gal jį pavaryti nuo žemės, sugražįdams tiktai pusę užmokėtų pinigų. Jaigu pats atsitrauktu nuo duoto jam ploto — tą-syk visi įmokėti pinigai jo pražuva ir pasilieka žemės valdytojui, o ateivys jau niekur kito ploto gauti negali. Priesz galutinį iszmokėjimą gal ateivys pavesti kitam savo žemės szmoteli, bet tiktai tą-syk, jai žemės valdytojas daleis.

Koksai isztikro padėjims ateivio, apsigyvenusio ant 15 hektarų (30 margų) nors žemės neapdirbtos, ir pažiurėkime, kiek už tokį plotą reikia iszmokėti.

15 hektarų po 70 fr. už hektarą . .	1,050 fr.
Įrankiai darbo, (duoda tiktai kirvį ir spatą) gyvuliai ir visoki mažmožiai	4,000 „
	5,050 fr.

	5,050 fr.
Sėkla, maistas 6 žmonių (tiek reik del apdirbimo tokio ploto) per 9 mėn. .	4,000 „
Triobelė	700 „
Nuoszimeziai per 10 met. nuo skolos žemės valdytojui	<u>4,500 „</u>
Isz viso:	14,250 fr.

arba, už koloniją 30 margų, reiks užmokėti po 10 metų 4702 rublių 50 kap., t. y. kas met po 470 su virszum rublių. Ar galima išsismokėti? Rodos, kad mūsų ukinikai, pakliuvę į Braziliją, turės tenai amžinasis baudžiauninkais žemės valdytojų patapti. 15 desiatinų žemės Lietuvoje už pusę tų pinigų kiekvienas galėtų nusipirkti, nepapuldamas į baudžiavą, isz kurios dar taip neseniai iszvaluoti yra.

Jai dar paminėsime, kad iszeiviai, iszėję isz sziaurinių krasztų, nepripratę prie karszto oro Brazilijos, įpuls į ligas, daugelis pasiliks paliegėliais; pusė gal iszmirs ir penkių ten metų neiszbuvę. Klausiamo delto-gi, ar mūsų iszeiviai suras rojų ir laimę garbinamoje Brazilijoje? Ne, ne rojų, bet daugums ras ten prapultį savo... Ne viens pasakys sav, jai žemdarbio padėjims sunkus Brazilioj, tai mūsų ukinikai gal tenai daugel pelnyti kaipo darbinikai, o jau pramokės kiek kokio nors amato tikisi puikius rumus sau įsitaisyti. Brazilija — krasztas mažai apgyventas, su menka iszdirbyste; amatnikų, perkupezių, kiek jam reikalinga, turi pakaktinai. Tokių ateivių visai nereikalauja, apie tokius nieko nėra pa-

minētame dekretē; toki ateiviai jokia palengvī-
nimo ar pagelbos, nē ant pradžios laukti ne-
gal, bet jie noroms-nenoroms turēs užimti vietā
paleistujų vergų-murinu. Ir dabar iszeivius, ten
atėjusius valdžios daboja, kad jie nepabėgtu,
kad gromatų į tėvynę neraszinētu, nes josios ga-
lētu apstabdīti ateivystę Europos iszeivių; nepa-
klusnus, nenorincezius kaip gyvuliai dykai dirbti
kemsza į kalinius. Tai toks tasai Brazilijos rojus.

- j - a -

Atsakymas Lietuvio.

Bastėsi czia gaujos
Vokiečių — viliokų:
„Parduok, žmogau, žemę —
Tuoį musztiniais moku!
Gausi tu už namą,
Už dirvą, už slenį . . .
Tolerių pripilsi
Pilnutį kišenį“.
„Eik tu, vokietėli,
Kur szalti nesz' vėjai,
Bet tu mano turto
Lygiai neregėjai.
Kad ir pilus kiszenis
Kimsztas raudonaisiais,
Bet tu mano turto
N'apmokėsi jaisiais.
Eis tavo talioriai
Už gaspadą czielą:
Bet kuom užmokėsi
Už mėnulį mielą?

Kas man užmokētu
Už tą auszrą brangią,
Kuri kas rytelį
Auksin' man palangę?

Už giminį stogą,
Kurs manę apsaugo,
Kuriame ir diedai
Maniejie išzaugo?

Už girių oszimą,
Už upelio srovę,
Už tą kryžių seną,
Ką pakrypęs stovi?

Kas yr' toks turtingas,
Idant užmokėti

Už tuos žalius tyrus,
Kur žiedai pasėti?

Kas gal man atlygīt
Už tą rasą tyrą,
Kuri kaip deimantas
Ant žolelių byra?

Už laksztangės dainą,
Už paukszečių cziulbėsį,
Už veversio balsa
Ir garnio klegėsį?

Ar tu užmokėsi
Už Nemuno skardą,
Už jo ramią vilnį,
Kur žuvelės nardo?

Už saulutės szviesą,
Už padangę mēlsvą,
Už panemunynų
Smiltynėlį gelsvą?

Už szvelnų vėjali,
Vakaro adyną?
Už dainą tėvynės,
Ką szirdį ramina?

Kas man užmokėtu
Už tą saldų medų,
Ką avilyj' bitės
Isz žiedelių deda?
Už mielą darželį,
Už tą sodą brangų,
Kur aug' obelaitės
Oszdamos po langu?

Už tas kapinaites,
Berželiais kaiszytas,
Kur senolių dulkės
Su žeme maiszytos,
Kur mus gentės dvase
Guli palaidota?
Mes jose atrasim
Szaltinį bagotą,

Isz kurio Lietuviai
Gal stiprybę semti,
Idant prieszų gauja
Garbingai atremti . . .

Nepavesiu jų
Svetimiems už naudą:
Tuom asz užpelnycziau
Nuo dangaus apmaudą.

Tad vaikai neramus
Naktimis klajotu
Ir tėvelių kapo
Verkdami jieszkotu! . . .

Imkit sau taliorius
 Vokiečiai padukę:
 Iszgamių asz bucziau,
 Kad parduocziau ukę! . . .“

Pagal M. Konopnicę — J. Maczys.

Vaitiekus Smaigas.

Lenk. parasze M. Balucki's.

Liet. vertė V. K.

III.

Buvo jomarkas kaime, garsingame stebuklais. Bažnyčioje ir priesz bažnyčią žmonių rodos prikimszta, o visi apsidengę iszeiginiais parėdais, iszskyrus prekėjus, kurie iszilgai abiejų pusių kelio kromeliuose, po dangum iszdėstinėjo savo tavorus. Czia ant lentos gulėjo kruvos pyragų, turinczių visokius paveikslus: tai didelės szirdys su prilipėjais abrozėliais, tai vėl vaikai vystyklusose, tai kareiviai ant arklių, arba apvalus ir iszmargiti visokiais dažiniais. Toliaus kabojo karieliai: tai raudoni, tai mėlyni, tai geltoni gintariniai; žvilgėjo žiedai su žibancziomis akimis; gulėjo szkaplieriai, rožancziai ir kitokie žibucziai. Da toliaus žydai viliojo prie savęs moteris, rodydami margus kartunus, vilnones ir szilkinės skepetaites, arba statinėjo ant lentynų eilėmis skrybėles ir gelumbines kepures su bumburais.

Tarp tų iszstatymų žmonės spietė buriais, tai sustodami, dairydamiės, žiopsodami, derėdami, stumdėsi į visas puses trukszme ir sumiszme prie linksmų balsų kanklių, duzgimo elgėtų (ubagų) ir giesmių žmonių bažnyčioje.

Vaitiekus buvo taip gi ant jomarko. Slinkdamas sykiu su vilnimi žmonių, iszsiveržusia isz bažnyčios, tarp jomarkinių budelių, stapteldamas kaip kur ir tėmydamasis geidulingai į žibuczius ir parėdus. Ne del savęs

jū geidē, tik del Onutēs. Susitiko su jaja ant trumpas valandēlēs tame sumiszime. Ji sveikais, baltais dantimis poszokino rieszutus ir kvatojo su gaspadoraicziais, kurie traukē jā ī karcziamā. Pamaczius Vaitieķu, nusijuokē, kumsztelējo jī ī peczius ir tarē:

— Na, kā nupirkai man ant jomarko?

Vaitieķus apkaito ir nežinojo, kā atsakyti. Geraī da, kad kita žmoniū vilnis juos perskyrē. Vaitieķus liko viens ties kromais, nusimīņs, nes neturējo už kā nupirkti jai dovanū. Gēda jam buvo, kad jis toks nuvarģes, kad neisztesa nē ant pamylējimo, nē ant dovanū.

Sztai kas žin kas szuktelējo jī īsz užpakalio. Atsižiurējo ir pamatē Pelēdā, kuris prisiartino prie jo su linksmu veīdu ir kumszteldamas jī draugiszķai tarē.

— Tai, kā tu manģs jieszķotum, tai asz turiu tavģs jieszķoti po visā jomarkā.

— O ko tu nuo manģs nori? paklausē Vaitieķus nekantantas, kad susitiko su Pelēda, apskelbtu vagimi.

— Tai-gi mat su tais cigarais. Ar užmirsķai, kad asz tau kaltas?

— A! — tarē Vaitieķus atsimīdamas.

— Matai, koks asz tiesus. Jieszķau tavģs nuo pat ryto sū tais cigarais.

Tai isztarģs, isztraukē isz kiszeniaus sauķā cigarū, asztuonis, ar da daugiaus, ir įbruko Vaitieķui į rankā.

— Kad tu man duotum kelis varinius vietan tū cigarū, tai butū geriaus — pasakē Vaitieķus.

— Oi kas tai? ar neturi pinigū?

— Žinoma, kad neturiu — atsakē Vaitieķus susigēdinģs — alģā iszēmiau visā, dvare dabar visai negaliu užpelnyti, tai isz kur juos imti?

— Kad asz bucziau ant tavo vietos — tarē Pelēda, plaksnodamas į petį — tai butū pinigū, kiek tik norēcčiau.

— Kas-žin kaip?

Pelēda tēmyjosi į jo akis, lyg norėdamos iš jų išskaityti, ar galima pasakyti tai, ką turėjo ant mislies.

— Na, sakyk — suszuko nekantriai Vaitiekus — nes be juoko dabar reikia man pinigų.

— Jaigu taip, tai eiva į karcziamą. Atsisėsiva sau kur kamputyje prie puskvatierkės ir pasiszněkėsiva iszmintingai.

Pasakęs tai, nusitraukė Vaitieku ir įėjo abudu į placzią, tamsią priemėnę, iš kurios buvo durys į vidų karcziamos. Sėdėjo tenai daugiaus kaip valandą. Kada išėjo laukan, Vaitiekus buvo raudonas, lyg putinas, akys žibėjo, o ėjo lyg beprotis, apkvaitęs, nors da nebuvo girtas. Teisybė, iszgērė po kelias puskvatierkes, bet apkvaito jis ne nuo degtinės, o labiaus nuo sznek-tos su Pelēda. Kokius jis ten vartojo žodžius, idant pritraukti Vaitieku prie savo pusės, nežinia, vienok yra tikru daigtu, kad jį prikalbino, nes atsisveikįdamas Jonas tarė jam:

— Jau asz taip apsisuksiu, kad ir ant galvos at-sistotu, tai manęs nesugaus. O pinigų kad bus, tai bus!

Su tais žodžiais persiskyrė. Vaitiekus nuėjo tiesiog į kromus nupirkti Onutei karielius — jau dabar nebuvo be skatiko. Pelēda pagelbėjo sziek-tiek jo ki-szenių. Eidamas sutiko du žandarų, kuriuodu, vaiks-ztinėdami tarp žmonių, dairėsi ir tēmyjosi į visas pu-ses. Vaitiekus negalėjo žiurėti jiems tiesiog į akis; jam rodėsi, kad ant jo veido perskaitys piktas mislis ir greitai atsikreipė į kitą pusę. Neturėjo jau grynų sažinės, kuri tiesiog žiuri žmonėms į akis. Kuogrei-cziausiai prasitraukė žandarams iš kelio ir nuėjo į kro-mą. Nupirko ten karielių, porą žiedų, kryželių ir viską tą laikė saujoje, o akimis jieszkojo Onutės, idant ati-duoti jai tas dovanas. Jieszkojo ilgai ir negalėjo ati-tikti. Karcziamoje jau jos nebuvo, bažnycioje taip-gi, nė apie kromus. Ant galo užtėmyjo ją, besėdant į ve-žimą ir ketinant važiuoti namon. Aplink vežimą sto-vėjo keletas vaikinų, apsirėdžiusių pusiau kareivisz-kai, pusiau žmonisz-kai, su sziaudeliais nuo valakiszkų ci-

garų už ausų, ir czvierydamiesi dabinosi priesz patogią malunįkiutę, kuri, taisydama ir glamžydama sukrakmolitą szlebę, iszpustą lyg puslę, raižėsi ant vežimo besi juokdama. Vaitiekus, naudodams isz valandos, kada senis malunįkas taisė plėszkes ir viržius, prisiartino prie vežimo.

— Onute, sztai — tarė ir iszpylė jai į žiurstą dovanas isz saujos.

— Tik tokios? — paklausė nekantanta, cziupinėdama su paniekinimu karielius — asz mislyjau, kad toks szvarus bernukas isztesės ant geresnių dovanų.

— Nebijok! bus ir geresnės — sumurmėjo po nosia Vaitiekus. — O! turiu turėti — tarė paskui pats, kada malunįkiutė jau nuvažiavo — turiu, kad ir kažžin kas būtų!

IV.

Ir teisybė, nuo tos valandos tankiai neszirodavo Onutei tokias dovanas, kokių nesigėdītų nė gaspadoraitis: tai placzius kaspinus, tai paaukuotas sagutes, tai szilkinės skepetas. Bet nuo laiko pradėjo nykti dvare visokie daigtai: tai sidabrinis szauksztas, tai szauksztukai nuo kavos, tai žlugtas nuo augszto ir negalima buvo susekti, kas imdavo. Tarnaitės prysiegavojo, kad nepaėmę. Ant Vaitiekaus nė nemislyjo, nes buvo laikomas už teisų; tai-gi iszpradžių sziaip-taip nusisekdavo. Visiems rodėsi, kad mazgojant iszliejo szauksztus su pamazgomis, arba atėjo koks elgėta ir nusineszė. Ant augszto, prie žlugto, taip-gi koks svetimas vagis turėjo prisitaikinti. Namiszkijų nieks nė nepatarė. Tiktai ankscziaus paleisdavo dabar nuo retėžių szunis ir panaktiniui davė pagelbinįką. Tikrai, per sziek-tiek laiko nieko nebuvo girdėti. Bet po dviejų nedėlių pragaiszo pono auksiniai akulioriai ir isznyko du sidabriniai uzbonėliai nuo smetonėlės. Tada jau nebuvo abejojimo, kad tai darbas naminio vagies. Davė žinią į pavietę, atvažiavo du žandarų ir kamisorius, perkratė visus tarnus, perjieszkojo visas skrynias, viską ir visur ir nieko nerado.

Užtai-gi Jonas Pelėda gerai apmislyjo visą užma-

nymą ir iszjieszkajo gerą pasliepimą pavogtų daigtų. Po tiltu buvo medinė ryna, per kurią tekėjo vanduo isz dvaro sodo į grabę, ką ėjo szalia kelio patvoriu. Pelėda, valkiodamasis apie dvarą, užtėmijo sykį tą ryną, apžiūrėjo ją visą ir nusprendė, kad tai labai gera vieta paslėpti pavogtus daigtus. Prisitaikęs praneszė apie tai Vaitiekui ir nuo to laiko tasai, kiek kartų pasisekė ką nutraukti nuo stalo, arba isz kuknios, neszė viską pavakarėj į tą ryną sode, isz kurios Pelėda naktyje per kitą galą iszsitraukdavo pavogtus daigtus ir neszdavo į miestą parduoti, o paskui dalinosi pelnu su savo pusiniku. Turime czia pridurti, kad ryna apslėpta buvo dilgėlėmis, tai niekam nė į galvą neatėjo tenais jieszkoti. Bet prietikis pasirodė iszmintingesniu už Pelėdą. Vieną dieną ponas vaiksztinėjo po sodą su savo mylimu szuniu, duobiniku, su kuriuomi visados medžiodavo ant kurmių. Tai-gi szuo tą dieną, eidamas pro tvorą, užvuostė kas-žin ką dilgelėse ir nubėgo ten lodamas. Ponas mislyjo, kad atrado kurmio pėdas, ir sustojo ant tako, laukdamas, kol duobinikas iszeis su laimikiu. Neužilgo pasirodė, bet vietoj kurmio neszė dantise kas-žin kokį ten baltą daigtą ir padėjo pas pono kojas. Tas pasilenkė, prisižiūrėjo arcziaus ir pažino savo paties marszkinius, kuriuos vakar dėvėjo ir persivilko dėlto, kad rankovę sutepė kava. Stebėjosi, kokiū būdu jo marszkiniai galėjo patekti į sodą. Tuomtarpu szuo, kuris vėl prapuolė krumuose, isznėsžė kitą marszkonių sklypą, suvyniotą į koczėlą, kuris bevelkant iszsivyniojo ir isz vidurio iszpuolė kavinis szauksztukas. Užimtas tokiu atradimu ponas nuėjo ten, isz kur szuo iszneszė tuos daigtus ir užtemyjo aną ryną, o aplink ją truputį sukastų žemių ir neapautų kojų pėdas. Jau dabar neabejojo, kad atitiko paslaptą vagies, kur kiesz gal visus pavogtus daigtus. Dabar tik reikėjo susekti, kas buvo vagimi, o tas susekimas nelabai buvo sunkus. Prisakyta tapo sodinikui, idant rupiai tēmytusi, kas isz tarnų eis į sodą ir duotų apie tai žinią ponui. Tuojaus, į antrą ar į trecią dieną, sodinikai praneszė,

kad sode Vaitiekus. Nuėjo paskui jį ir sugriebė da ant karsztosios tojepat valandoje, kada kizzo į ryną du sidabrinio žibintuvu, suvyniotu į skotertėlę. Tuoį parkvietė vaitą, žandarą, suraszė protokulą. Vaitiekus, nežiurėdamas nieko ant bauginimo muszių neprisipažino prie nieko ir neiszdavė savo pusiniko. Darė tai taip-gi pagal pamokinimą Pelėdos, kuris budamas miklium tame dalyke, visados mokino jį, idant niekad prie nieko neprisipažintų.

— Kad ir tavę sugautų už rankų bevagiantį — sakydavo — tai neprisipažik, kad paėmei, tiktai kad radai.

Tai-gi Vaitiekus vis savo kalbėjo, buk radęs tuos žibintuvus ir buk nežinas, isz kur jie tenai atsirado; o ką apie kitus daigtus, pirmiaus pavogtus, visai užsigynė. Nieko nežinau — nieko nemaciau — nieko nepaėmiau — tai buvo vienatiniu jo besiteisinimu. Bet jį suėmė ir nuvarė į kalnį.

(Toliaus bus).

Perkunija.

(Tąsa).

Daugumą minėtų žinių apie elektrą, kurios nevienam isz jusų gal pasirodys niekniekais, žinojo vienas Amerikonis, vardu Benjaminas Franklinas; jis gyveno 130 m. tam atgal Filadelfijos mieste, žieminėj Amerikoje. Bedirbant virszui minėtus bandymus su smala, stiklu, liaku, idant apturėti elektriszką spėką ir pamatyti elektriszką kibirkosztį, Franklinui atėjo į galvą mislis, ar nebutu tik laikais ir anie baisingi žaibai ir perkunai tokios pat elektriszkos kibirkosztys, kokias galima gauti isz patritos smalos, liako ir kitų daigtų. Pirmiausiai jam atėjo ant mislies tas didis pameszumas žaibo ant tų mažuczių kibirkosztėlių,

kurias gavo iš smalos, ezionai žibtelį ir spraga, o užėjus perkunijai žaibuoja ir trenkia. Antra, mislyjo sav Franklinas, matant elektrą visuose daigtuose, turime neatbutinai pripažinti, kad ta spēka yra taipo-gi debesiuose, iš kurių perkunas trenkia. Paskui pasirodė, kad tai tikra teisybė, kad ana baisinga dangiszka ugnis, apie kurią senoviszki žemės gyventojai mislyjo, jog ją koks-ten dievaitis iš rustybės meta ant žemės, yra ne kas-kits, kaip ta pati elektriszka kibirkstis, tik szimtą kartų didesnė už tą, kokią kiekvienas gal gauti iš smalos. Franklinas pertikrino savę sziokiu budu: matydamas, kad keliasi debesiai ir bus perkunija, jis su savo sunumi išėjo už miesto ir išleido augsztai ant lininio siulo popierinį aitvarą, tokį pat, kokį kuomet dirba vaikai ir leidžia del zabovos. Prie virszutinės pusės aitvaro jis pritaisė smailią geležinę lazdeletę, o prie apatinio galo siulo pririeszo raktą. Pakol dar nelijo, Franklinas negavo elektriskos kibirksties; gal jis jau deszimtį kartų buvo prikieszęs pirsztą prie rakto, vienok kibirkstis vis nepasirodė tarp pirszto ir rakto. Franklinas nusiminė. Toje valandoje pradėjo lynoti, ir lininis siulas, ant kurio buvo pririesztas aitvaras, suszlapo. Franklinas dar kartą pamėgino ir pririeszo pirsztą prie rakto. Su didžiausiu džiaangsmu jis tada pamatė kibirkstį, kuri iš rakto perlėkė ant jo pirszto. Dabar nebėra ką abejoti, pamislyjo jis, kad debesiuose yra ta pati elektra, kokią matome patrietoje smaloj, nes ne iš kur kitur, kaip tik iš debesių ji nulekė

per lininį siulą ir atsirado rakte. Kiti mokėti vyrai atkartoję bandymą Franklino, ir gavo tokiu pat budu tokias dideles elektriskas kibirskztis, kad jos lėkė per kelias pėdas nuo rakto. Delto tokius bandymus reikia labai atsargiai daryti. Professorius Riehmanas tapė 1753 m. Petrapilyje užmusztas tokia elektriska kibirskzte. Franklinas, norėdamas save dar geriaus pertikrėti ateinancziuose metuose pastatė ant savo namo augstą geležinį statinį, prie galo to statinio pririeszo vielą (dratvą) ir nuleido ją žemyn, taip kad galas vielos (dratvos) kabėjo žemai. Kaip tik eidavo perkunija, tai jis prikiszdavo prie galo tos dratvos szmotą geležies ir gaudavo dideles elektriskas kibirskztis. Ant galo visi mokėti vyrai vienu balsu pripažino, kad žaibas yra ne kas kitas, kaip tik didelė ir baisi elektriska kibirskztis.

Tame laike kiti vėl mokėti vyrai, jau žinodami kas yra žaibas, laužė savo galvas, ar negalėtu ganti tokias didelias ir stiprias elektriskas kibirskztis, kaip tikri žaibai. Mislyjo ir iszmislyjo. Pradėjo dirbti įpatingas ir įvairias maszinas, kurios duoda taip dideles ir stiprias kibirskztis, kad jos užmusza gyvulį, sudegina medį taip, kaip ir tikri perkunai. (Toliaus bus).

Kaip reik statyti namus, kad juose butu sveika gyventi.

Pas mus žmonės, statydami sav namus, retai pamislyja apie tai, ar sveika bus ten givėti;

užtat nežiuri labai nė ant vietos, kur geriau juos pastatyti, nė ant szviesumo, nė ant daugel kitų dalykų, nuo kurių priguli sveikumas namų. Kam brangi sveikata, tas tur daugiaus apie tai pasirūpiti.

1. Užtat visupirmu reikia iszrinkt gerą vietą del namų.

Ne vis vien, ant kokios vietos pastatysi namus: nuo vietos priguli jų sveikumas. Taip patirta, kad drugys pakyla nuo to, kad žemėse puva visokie daigtai; kur nėra to puvimo, ten nėra ir drugio. Dyvinas daigtas — žmonės neretai apserga žiemos laike drugiu, kada visur viskas užszala, nes zinoma, kad szaltyje mieks negal puti. Isz kur-gi tada atsiranda drugys?

Tai-gi isz ten, kur neužszalo, t. y. po namais. Pagal isztyrinėjimą mokytų vyrų, visose puvančiose atliekanose atsiranda mažutėliai sutvėrimai (nematomi plikomis akimis), ir su oru arba su valgiu ir gėrimu patenka į žmogaus kūną ir, ten iszsivaisinę, padaro ligą.

Ne tiktai drugys, bet ir daugybė kitų ligų kyla nuo neszvarių vietų po namais, kaip tai: karsztligė, dizenterija (raudonoji), džiova i. t. t.

Jaigu pastatyti namus ant tokios vietos, kur pirmiau stovėjo kutė, pirtis, arba diendaržis, tai, žinoma, po tokiais namais bus ganėtinai medegos del puvimo. Jaigu kas nori namus statyti ant senos vietos sodžiuje, kur pirm gyveno žmonės, tai tą vietą turi, kaip priguli nuvalyti, t. y. iszmieravus, kiek vietos užims naujas namas, reik toje vietoje iszkasti žemę ant kokios uolak-

ties gilumo, tą duobę priversti szviežios žemės, paimtos nuo lauko, smėlio su taimoliu; iszkastas isz-po namų senas žemes galima sunaudoti, nutrėshti ar tai lauką, ar tai daržą.

Ant tos vietos, kur gulės pirmutinis sienojis (rastas), t. y. po pirmu vainiku namų, reik visados vietoje žemės pripilti molio ant kokios uolakties gilumo ir pusės uolakties platumo, o paskui gerai iszmišti tą molį. Molis dedasi po pirmutiniu vainiku ir tada, kada žemė gera, czysta. Daro tai delto, kad paskui negalētu parsisunkti nėjokia smarvė isz-po namų, kadangi molis nepraleidžia nė vandenio, nė sutrų; jaigu paskui ir atsirastų kokie neszvarumai (pamazgos, myžalai, mėszlas) arba vanduo, molis nepraleis viso to, ir namai bus sausi ir sveiki.

Vienok pirmutinį vainiką negerai yra dėti tiesiog ant molio, kadangi molis isz virszaus atidrėgsta ir ilgai užturia drėgnumą; nuo to apatiniai sienojai pelės ir pus. Užtat po paczių sienojų ant molio reik da pripilti sausos žemės nors ant kokių trijų colių. Niekados nereik rinkti vietos drėgnos del namų, nes drėgnume greicziau viskas kirmyja, ir isz to kyla visokios limpanczios ligos. Už vis geriaus yra smėlis po namais, nors nebloga ir juodžemė; akmenuota vieta, nors neužlaiko drėgnumo, bet esti szalta; negerai po namais molis, kadangi jis visados szlapias ir szaltas, — delto greitai galima parsiszaldyti. Sveikiausia vieta — kalnuota, nuo jos ir vanduo nuteka greicziau ir oras esti czystesnis.

Už vis blogiausia vieta del namų — pakalnėse

ir slėnyse: czia subėga vanduo isz visų pusių su visokiomis neszvarybėmis; oras mažai temainos, isz to atsiranda visokios ligos. Namus statyti ant upių kranto taip-gi negerai, ipatingai, ant didelių upių, kur krantai neaugszti; kadangi upės pavasaryjė užtvįsta, o paskui vanduo, nors atslugsta, bet vis palieka da daug vandenio žemėse. Kad ir neesti patvinio, bet, jaigu tiktai vandenio upėje bus daug ir jos krantai bus žemi, tai jis iszsiplatina, parsisunkdamas per žemę toli nuo kranto. Jaigu upė nedidelė ir vanduo bėga gana giliai, arba jaigu krantai akmenuoti arba isz molio, taip kad negal drėgnumas parsisunkti, — tai ant tokių upių galima givėti; tiktai ant akmenuotos vietos, kaip augszcziaus paminėjau, bus szalta.

Vienok nevisados galima apsirinkti sau vietą del namų ten, kur mes norime. Atsieina kartais neatbutinai apsigivėti balojė arba slėnyje, miszke. Tokiuose atsitikimuose reik visupirmu iszdžiovėti vietą, iszkasti gilius griovius ir statyti givenimą taip, kaip augszcziau pasakiau.

2. Isz kokios medegos statyti namus?

Pas mus dažniaus namus stato isz sienojų (rašų), lipdo isz molio su sziaudais, isz žalių plytų, o paskutiniame laike pradeda statyti ir isz degtų plytų. Sveikatai tokie namai visi yra geri. Reik tiktai ant to žiurėti, kad sienos isz plytų nebutu plonos, ne mažiau, kaip par uolaktį platumo, idant szaltis nepareitu, taipogi reik saugotis drėgnumo: užtat pirmą žiemą po, pastatymui nereik

givetį. — Drėgni namai labai nesveiki: užtat gyventojai tokiuose drėgnuose namuose išveizd išdžiuvę ir išblyškę, be kraujo, su skarbutu ir kosliu, o labai tankiai su reumatizmu. Jie patys nejunta, kaip pamažu nyksta ir nežino priežasties savo ligos. Matant namus iš medžio reik žiūrėti, kad sienojai būtų visišškai sausi, užtaigi žiemos laike nukirtus, reik juos per vasarą padžio-viti ir tiktai ant kitų metų vartoti dėl statymo. Juo storesni sienojai, žinoma, tuo sziltesnė bus trioba; storumas sienojų tur būti nemažiau, kaip per 5 colius. Sienos tur būti plynios ir lygios, delto reik vidų isztinkavoti. Galima tai padaryti labai pigiai, pasidirbant sav gerą tinką išz molio, smilties ir pelenų, ka kiekvienas ukinikas tur pas savę. Tuom tinku galima gerai sulyginti sienas, užtepti visus plysius ir neplynumus, o kas svarbiausis — juom užsibraukia samanės, kur už-silaiko visokie nereikalingi gyvuolėliai: prusokai, blakės, kandys, vorai i. t. t. Tinkas priduda ir storumą sienoms ir sziltumą. Ant plynių sienų dulkės nesituria taip stipriai, ir visokiems gyvuo-lėliams nebus kur pasislėpti. Ir pigu ir gerai ir sveika!

(Toliaus bus).

Žinios iš Lietuvos.

Išz Suvalkų rėdybos. Szią žiemą pas mus arklius labai smagiai vagia: dažnai tenka išzgirsti: czia pavogė dveją, ten treją ir t. t.; ėpacz apie Vilkaviskį man teko girdėti daug to-

kių atsitikimų. Išz isztirinėjimų maž-daug matyti, kad tikriejie vagys tai vis vaikinai-krikszczionys, žydai-gi priima pavogtus arklius ir parduoda, nuvedę kur toli. Pasirodo, kad patys vagys gauna sulyginant labai mažą pelną; žydai-perkupečiai užmoka jiems labai mažai: vienas vagis pasakojo, kad už dveją arklių su vežimu, vertės su virszum 100 rublių, gavo nuo žydo tiktai 18 rub. Žydai taip moka savę užslepti, kad jų suvis negali sugauti; negali taipgi susekti, kad priima pavogtus daigtus ir parduoda; vagys-gi krikszczionys dažnai tenka į rankas tiesdarystės. Kiek man teko dasiklausinėti, pasirodo, kad išz mūsų rėdybos yra keli dideli traktai, kuriais gabena pavogtus arklius į Užnemunę: Kaunas, Prienai ir Gardinas; ant trakto į Gardiną yra dar stancija — lizdas žydelių-geradėjų — Lazdijai.

Nuolat tenka girdėti nuo savo brolių-muzikų tokias sznekas: „tai kas, sako, išz jo tos prisiegos, kad jis liuteris; kad dar būtų katalikas, tai da-da“; arba „tai ką nuo jo gero tikėtis, juk jis žydas; kad jis būtų katalikas, tai galėtų rasti su juom rodą.“ Girdėdamas tokias kalbas ir matydamas mūsų darbus, turi stebėtis, kaip mes nesuprantame, kad suvis neprigulincziai savę giriame ir augsztiname, bent neatsakancziai savo darbams. Jaigu paimsime, kiek ant kožno szimto žydų pareina žydų-nusidėjėlių, nubaustų per sudą, ir kiek ant szimto katalikų pareina tokių nusidėjėlių-katalikų, tai pamatysime, kad mes už žydus doriszkai ne tik negeresni, bet dar blogesni. Žydai apeina mus tiktai apga-

vimuose ir suktybėse, už kuriuos jų daugiaus papuola ir po sudu. Bet ir musiszkiei pradeda įgauti proto ant suktybių (žinoma, tik ne ant gerų darbų); sztai vienas apsiraszē pas rejentą svetimus namus, pastatęs vietoje to, kurio namai, suvis kitą žmogų; kitas vel beloszdamas su kaimynu į kortas karcziamoje, įkiszo jam maszną į kiszenius su kelioms kapeikoms pinigų; paskui, kada anas, apsižiurējęs, kad jo kiszeniuje svetima maszna, pasakē visiems ten ēsantiems, sąvinįkas masznos užsipuolē, kad jis, radęs jo maszną, išēmē ir pasisavino 100 rb., kurie buvę masznoje. Kada anas nedavē nerastų jo 100 rub., tai jis padavē į sudą, bet provą pragrajyjo, ir dabar pats yra po sudu už melagingą daneszimą. Tai gi mes ir szituose nusidėjimuose nuo žydų nenorime atstoti. Tegul mūsų tikėjimas ir geresnis už žydiszką, bet mes, kaipo žmonės, nieku negeresni už žydus; užtad neprigulētu taip didžiutis ir girtis.

Neseniai teko man buti ant svodbos pas turtingą ukinįką. Nežiurint ant turtingumo ir ant to, kad ant svodbos visko, ir valgių ir gėrimų buvo perpilnai, vienok nėvieno girtos nebuvo — tai vienas smagus mano ten užtėmytas dalykas; kitas smagus dalykas toks: buvo ten daug turtingų ukinįkų, kurie pirm kelių metų atgal buvo, arba butų buvę „szlėktomis“, ponaislenkais, dabar gi vis tai persitikrinę lietuviai. Treczias gi smagus, teisingiaus juokingas, dalykas toks: jaunimas czia moka szokti ir poniszkus szokius: kontredansą, mozurą; veda szokius, ži-

noma, taip-gi neprastai, poniskai: szoka sav
vaikiniai su kaimo merginomis ir girdi: „damy
naprzód, ogulna mazur etc!“ Nepratusiam tai
lyg juokinga!

Vilkaviskis (Suvalkų rėdybos). Sžia
žiemą reikalai privertė manę perbuti apie porą
nedelių Vilkaviszkyje, apie kurį ir noriu kelis
žodžius paraszyti. Vilkaviskis tai pavieto mie-
stelis Suvalkų rėdybos; yra tai mažas, negražus
miestelis, kaip ir visi mūsų miesteliai, kuriame
daug sunų ir dukterų Izraėliaus, tarp kurių pa-
matai ir tikrus patriarkus su ilgoms žiloms barz-
doms, ilgais peisais, pantopliuose, mėlynose sker-
petkose, daug taipgi oszkų, maitinanczių tuos iz-
raėliaus sunus, ir daug purvyno, be kurio mūsų
žydėliai negali gyvėti, kaip žuvis be vandens. —
Apie Vilkaviskį yra vienas padavimas, kuris
liudyja didelę senatvę szito miestelio: istorijos
mokėtojas gimnazijoje pasakojo mums, kad, va-
žiuojant Didžiam Lietuvos kunigaikszczini į
Krokavą ant szliubo su Jadvyga, Lenkų karalaite,
lenkų pasiuntiniai Vilkaviszkyje apžiūrėjo Jagailą,
kaip jis iszrodo, kada jis maudėsi pirtyje; matote,
lenkų ponai, kurie nenorėjo, kad Jadvyga tēkėtų
už Jagailos, bailino ją, kad Jagaila yra laukinis
žmogus, visas apaugęs plaukais; todėliai Jadvyga
ir iszsiuntė pasiuntinius persitikrėti, kas per žmo-
gus Lietuvos kunigaiksztis. Tai buvo pirm penkių
szimtų metų.

Vilkaviszkyje yra viena tik graži trioba —
tai bažnyčia, kuri isz labai toli matyti ir kuri
vieszpatauja ant viso miesto; bažnyčia murinė,

augszta, didelė ir isz lauko labai graži. Ją neseniai pastatė, — pabaigė statyti dar tik keli metai; ant jos žmonės daug pinigų padėjo ir, nežiurint ant jos didumo ir gražumo formos, vienok žmonės stebisi, kaip ji galėjo taip daug kasztuoti, nes apart sienų daugiaus nieko nėra: vidurys suvis dar nepapuosztas, prastas; naujai užstojęs džiakonas, žinoma, pasirupis papuoszti ir vidurį, ką nesunku bus padaryti, nes parapija didelė ir turtinga. — Musų bažnycziose giedojimą daug užstoja vargonai, bet kur-kas smagiaus pabuti bažnyczioje, kur ir giedojimai gražus; Vilkaviszkis tuom negali pasigirti, czia kantarkos, kaip visztos, karkina, gal, nanjas gaspadorius ir apie tai pasirupis.

Vilkaviszkyje prekystė ir amatnīkystė tiktai vietinė, t. y., daigtų del tolimų szalių nedirba ir neparduoda, tiktai grūdų prekėjų yra keli, kurie superka ir siunczia grūdus į užrubežį; prekystė ir amatnīkystė, kaip visur Lietuvoje, taip ir czia žydų rankose. Nors miestelis nedidelis ir pramonė menka, bet, kadangi pavieto ukinįkai turtingi, tai daugelis žydelių gerai pasilaiko ir karcziamų mieste labai daug. —

Vilkaviszkyje beveik pavymu numirė du įžymus žmonės: aptiekorius, kuris buvo žinomas visam miestui ir aplinkiniams delto, kad czia tik viena aptieka ir žinomas „Ukinįko“ skaitytojams szventas senelis vyskupas Oliaka. Abudu juodu numirė gilioje senatvėje ir abudu panaszus vienas ant kito tuom, kad abudu įžymus, bet toliaus visame kame vienas nuo kito skiriasi. Aptiekorius

buvo žinomas tik mažoje apygardoje ir buvo toks žmogus, kad visi dėkavoja Vieszpacziui, kad teikėsi iszgelbėti nuo jo, nes, budamas Vilka-viszkyje vienas, lupo nuo kožno, nežiurėdamas ar turtingas, ar nudriskęs neturtėlis, už vaistus be mielaszirdystės baisius pinigus. Vyskupas, adverniai, yra žinomas placziam svietui, kaip žmogus, kuris buvo paszventęs save del gero savo artymo. Szioje gadynėje, kada mes papratę rupėtis tik apie savo naudą, toks žmogus tai yra gražus paveikslas, kaip turime elgtis, ir szviesi žvaigždė, rodanti mums kelią, kuriuom priguli mums eiti. Jo gyvenimas buvo trumpai apraszytas mūsų laikraszcziuose; reikia tikėtis, kad atsiras ir platesnė jo biografija. — Asz czia nuo savęs noriu kelis žodžius pasakyti. Kad amž. a. vyskupas Oliaka buvo žmogus gilaus ir stipraus proto, szviesių mislių ir iszmanymo, karsztos ir jautriosszirdies, pilnas krikseczioniszku jausmų ir meilės artymo, rodo mums ir szitas dalykas: nors jisai užaugo, kada dar pas mus visur vieszpatavo lenkiszka kalba, nors visą savo amžį gyveno Lenkijoje, bet neužmiršo savo tėvynės ir savo prigimtos kalbos ir szirdis neatszalo del savo kraszto, kaip tai atsitinka su kitais. Sugryžęs į Lietuvą, jau senelis, vienok noriai kalbėjo beveik kas nedėlia lietuviszkus pamokslus, iki spēkos jam tesėjo; susitikdamas su jaunuais lietuviais — mylėtojais savo kalbos ir tėvynės, jisai meiliai kalbėjo lietuviszškai. Girdėjau tokį atsitikimą: kartą pas vyskupą buvo daug sveczių — kunigų ir viena poni su vaiku 3 metų, kuris buvo pri-

pratęs tik lietuviszkai sznekėti; kada kunigai pradėjo kalbėti tą vaiką lenkiskai, tai vyskupas papraszė kalbėti lietuviszkai, nes taip esąs jis papratęs kalbėti. —

Kaip visur Lietuvoje, taip ir ezia pas karabelnikus lietuviszkų knygų nematyti, bet bažnyczioje daug matai naujų maldaknigių, sziaip svietiszkių knygų ir laikraszczių mažai kas manosi.

Girinikas.

Naudingi pamokinimai.

Kaip iszimti visokias plėmes. Vanduo nuo pupų iszima, kaip paduoda „Buch für Alle“, visokias plėmes, nežiurint ant medegos; taipgi jis nepagadina ir varso (kolioro). Delto reik nuvirīt sausas baltasias pupas be druskos. Kiek reik imt vandens ir kiek pupų, tai prigul nuo to, kokio stiprumo tur buti skystims. Kaip pupos jau minksztos, tai skystimą nusunk. Skystimui atvėsus (atauszus), į jį sumerkia plemuotuosius daigtus ir palaiko kokią valandą. Paskui jame pat isztrina įtin be muilo. Plėmės, padarytos juodylo, kad nesenos, taukinės plėmės, nuo alaūs ir t. t., ar jos butų baltuose, ar varsuotuose drabužiuose, isznyksta, mazgojant minėtu skystimu. Szilkiniai, vilnoniai, bovelniniai, marskoniai daigtai, juodi ir kitokių varų, palieka vel kaip nauji, kad juos iszplauni tame dar drungname skystime. Dvieju svarų pupų užtenka ant szeszių stuopų vandens — be muilo. Iszmazgojus drapanas tame skystime, reik jas dar iszplauti

drungname vandenyje du sykiu. Minksztas vanduo, žinoma, geriau. Paskui pakabinus iszdžiovina, ir jai reik, tai iszprosavoja isz apatinės pusės.

Kaip gal greitai nupenėti žąsis, antis ir kiaules. Žąsis ir antis gal greitai nupenėti, jai joms kasdien prie ēdalo (lesalo) pripjaustysime po truputį geltonųjų ropių, ir jai į gėralą įmesime medinių anglių. Medinės anglys padidina netik suvirinimą, bet eina gyvuliams ir ant sveikatos. Duodami anglių, mažiau galime bijotis, kad neperszertumėm anų. Ir mėsa buk pasigerinanti, ji pasidaranti minksztesnė ir dailesnė. Bet ir prie lesalo galime be baimės primaiszyti anglių, sudaužę į smulkius miltus. Del kiaulių-gi reik kuczių kertėse pabarstyt tokių-pat anglių ir szert, žinoma, gerai.

Kaip padaryt gerą kumpį. Kumpį ir kožną mėsa, kurią rukiame, reik dar sziltą itin stipriai isztriti misziniu isz 32 dalių druskos ir 1 dalies salietros, gerai apibarstyti ruginiais ar kvietiniais klijais ir, įvyniojus į popierį, pakabyt i dumus. Tokiu budu sutaisyta mėsa netur to gailaus dumų skonio, ir ne taip labai iszdžiuvus.

Kad svogūnai (cibuliai) nedygtu, užlaikant juos del sėklos. Tai pasieksime, jai svogunus (cibulius), sudėję į retus maiszelius, pakabysime ant kelių dienų į dumus. Dumai nepermaino sogunų skonio, ir užlaiko juos ant ilgo laiko gerais ne tik del valgymo, bet ir del sėklos, nes iszrukiti jie nebedigs ant oro.

Kaip apgiti medžius nuo szalnų
(speigų) pavasarinių.

Kad norime apgiti medelius nuo szalnų, tai kuogeriausiai juos taip užlaikyti, kad jie laike szalnų dar tebebutu suszalę, o tik po szalnų imtų lapus skleisti ir žydėti. Tankiai priseina medžius laikyti suszaldžius iki pusės gegužio, bet tai niekai. Medis pragaiszytą laiką greit ir lengvai paveja. Suszaldžius laikyt reik va kaip: kaip žiemą žemė jau itin suszala, tai apie medžius, kuriuos norime apgiti nuo szalnų, aną apkloja ar sausu mėsžu, ar lapais, sziaudais, arba nors spaliais, taip kad pavasaryje saulaitės spinduliai negalētu prieit anos suszildyti. Žemė aplink medį bus suszalus, užtad jis negalės nė lapų skleisti, nė žiedų krauti. Jai yra sniego, tai delto gal ir juom pasinaudoti. Reik sniego aplink medį kokiomis 3 pedomis apmesti, o potam jį kuom-nors— ar mėsžu, ar sziaudais, ar spaliais — uždengti. Tik reikia žiurėti, kad sniegui ėmus tirpti, vanduo negulētu ant szaknų. Tada priseina tą vandenį kuogreicžiausiai nuleisti szalyn, jai nenorime sugaditi medelio.

Del iszgydimo opų ir kitaip pažeistų vietų rodyja valerijonų szaknis. Ima del to 4 zol. ($1\frac{1}{3}$ loto) valerijonų szaknų, nuvirina jas kokiam pusbutelyje upės vandens, tą skystimą atvėsina, perkoszia ir, pamirkę jame marszkonius skarmalėlius, deda prie serganczių vietų.

Inkstirus (Comedo) gal isznaikyti smilezia. Delto reik tik, pasijieszkojus smulkios įtin smilties,

sumaiszyti aną su muilo putomis ir tol triti vietas su inkstirais, kol jos ką-tik paraudonuoja ir ima persztėti. Tai daro kokius 2 ar 3 sykius kasdien.

Svirplys.

Turgavietės.

Prekės javų buvo:

Kviečiai: New-Yorke 111¹/₂–118¹/₂, Londone 110–117¹/₂, Marsylijoje 107–117, Berlyne 106¹/₂–107, Karaliaucziuje 104–109, Odesoje 83–102 kp. už pūdą; Varšavoje 585–630 kp. už kartį.

Rugiai: Londone 92, Berlyne 89–92, Karaliaucziuje 83, Rygoje 77–78, Liepojuje 82 Odesoje 74–76 kp. už pūdą; Varšavoje 450–480 kp. už kartį.

Avižos: Londone 81–113¹/₂, Marsylijoje 78, Berlyne 75–78, Karaliaucziuje 69, Rygoje 69–71, Liepojuje 69–78, Odesoje 60–65 kp. už pūdą; Varšavoje 240–285 kp. už kartį.

Miežiai: Londone 82¹/₂–84, Marsylijoje 84, Berlyne 81–90, Karaliaucziuje 62–83, Rygoje 66–79, Liepojuje 69–77, Odesoje 64–67 kp. už pūdą; Varšavoje 420–450 kp. už kartį.

Žirniai: Rygoje 116–119, Liepojuje 111–115 kap. už pūdą.

Sėmenys: Rygoje 126–131, Liepojuje 126–131 kap. už pūdą.

Turgaus prekė Tilžėje ir Klaipėdoje.

Už 100 svarų:

Tilžėje: Kviečiai 9 mark 25 fen. — 9.50, rugiai 7.75–8.10, miežiai 7.00–7.20, avižos 6.80–7, žirniai balt. 8–8.50, žirniai rain. 8.30–8.89, sėmenys (už naująjį šepelį) 10–11 mk.

Klaipėdoje: (už naująjį šepelį) kviečiai 7.70–8.00, rugiai 6.50–6.80, miežiai 4.70–5, avižos 3.25–3.60, žirniai balt. 6–6.80, žirniai rain. 6–6.50 mk.

Prekia svetimų pinigų: anglizkas funt sterling 8 rs. 40 kp., vokizka markė 41.60 kp., francuzizkas frankas 33.65 kp., Austrijos guldens 70.50 kp., Amerikos dolars 1 rs. 75–76 kp. Parubežiuose Prūsų už popierinį rublį mokėjo po 2 mk. 35–39 fenigų. Auksinis pusimperijolis 6 rs. 84 kp. rublis sidabrinis 1 rs. 10 kp. mainant ant popierinių; rublis, popierinis 71.12 kp. mainant ant aukso.

Italpa: Naujas Rojas, -ja-. — Atsakymas Lietuvio, J. Maczys. — Vaitiekus Smaigas, V. K. — Perkunija, M. V. — Kaip reik statyti namus, kad juose butu sveika gyvėti, M.... — Žinios iš Lietuvos, Girinikas. — Naudingi pamokinimai Svirplys. — Turgavietės. — Apgarsinimai.

Redysteje „Varpo“ ir „Ukiniko“ Tilžeje.

Szalip „Varpo“ bei „Ukiniko“ szių metų, už jų paskirtą prekę galima gauti „Varpą“ bei „Ukiniką“ ir visų praėjusiųjų metų po 2 rublių. Su prisiuntimu Lietuvoje po 4 rub.; taip jau galima gauti ir visus dabar iszeinanezius lietuviszkus laikraszczius, kaip Prusuos taip ir Amėrikoje.

„Vienybė Lietuvinikų“ literatūros, mokslo ir politikos, nedėlinis laikrasztis, iszeinantis Plymouth, Luz. Co, Pa. Amerikoje, kuri sziaip kasztuoja Europoj' skaitantiems 3 dorelius arba 6 rub. ant metų, per konvenciją galima mūsų rėdystėje gautie už 2 dorelių arba 4 rub. ant metų, o su prisiuntimu į namus Lietuvoje 12 rub.

„Auszra“ 1883—86 metų parsiduoda metinomis knigelioms, puikiai įrisztomis, tiktai po rublių knįga. Taipgi rėdystė užsiima visokių knįgų siuntiniais į tolymus krasztus Maskolijos, kaip ir po Lietuvą; už tai parokuoja pigiausias prekes.

Siuncziant grometas, pinigų galima padėti antraszą:

M. Jankus,
Bitenai per Lompenus (Lompönen).
Ostpreussen.

Atsakantis rėdytojis: Martynas Jankus, Bitėnuose per Lompėnus.
Špausdita pas Martyną Jankų, Tilžeje.